

Nr 6 A.

Godkänd av första kammaren den 9 maj 1925.
Godkänd av andra kammaren den 12 maj 1925.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1925—1926 under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

(Statsutskottets utlåtande nr 6.)

Till Konungen.

Departementet.

1:o I den till riksdagen den 2 januari 1925 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1925—1926 har Eders Kungl. Maj:t under åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag föreslagit riksdagen (punkt 1)

dels bestämma antalet ordinarie befattningar i kommunikationsdepartementet på följande sätt:

Befattning.	Lönegrad.
1 statssekreterare, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 expeditionschef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
3 kansliråd	B 30
4 förste kanslisekreterare	B 26
1 registrator	B 22
4 andre kanslisekreterare	B 21
1 förste expeditionsvakt	B 7
2 förste kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
4 kanslibiträden	B 4;

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 14 saml. Nr 6 A.

966 25 1

dels godkänna följande stat för kommunikationsdepartementet att tillämpas från och med budgetåret 1925—1926:

<i>Stat:</i>	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	168,500
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	4,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	17,700
	Summa 190,200;

dels ock i riksstaten uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till departementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli med 190,200 kronor.

Riksdagen har numera fattat beslut i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag angående ordnandet av kvinnliga befattningshavares avlöningsförhållanden. Detta beslut, som bland annat innebär, att kvinnliga befattningshavare icke skola vara berättigade åtnjuta lön enligt högsta löneklassen i vederbörande lönegrad i den för manliga och kvinnliga befattningshavare beslutade gemensamma löneplanen, föranleder, att den i staten för kommunikationsdepartementet ingående anslagsposten för avlöningar till ordinarie tjänstemän kan nedsättas med 900 kronor till 167,600 kronor samt att anslaget till departementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli i följd härav kan begränsas till 189,300 kronor. Likaså föranledes av riksdagens beslut förändring i benämningen av de i 7:e och 4:e lönegraderna upptagna förste kanslibiträdes- och kanslibiträdesbefattningarna till *kanslibitråde* respektive *kontorsbiträde*.

Riksdagen, som i övrigt icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får alltså anmäla, att riksdagen

dels bestämt antalet ordinarie befattningar i kommunikationsdepartementet på följande sätt:

Befattning.	Lönegrad.
1 statssekreterare, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 expeditionschef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
3 kansliråd	B 30
4 förste kanslisekreterare	B 26
1 registrator	B 22
4 andre kanslisekreterare	B 21
1 förste expeditionsvakt	B 7
2 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
4 kontorsbiträden	B 4;

dels godkänt följande stat för kommunikationsdepartementet, att tillämpas från och med budgetåret 1925—1926:

<i>Stat:</i>	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	167,600
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	4,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	17,700
	Summa 189,300;

dels ock i riksstaten uppfört det ordinarie förslagsanslaget till *departementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli* med 189,300 kronor.

2:o I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2) har riksdagen för *upprätthållande av departementets verksamhet* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 28,420 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

3:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3) att *dels* bestämma antalet ordinarie befattningshavare i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på följande sätt:

Befattning.	Lönegrad.
1 överdirektör	A 2
2 byråchefer och ledamöter	B 30
1 byrådirektör och ledamot	B 28
2 förste byråingenjörer	B 26
3 byråingenjörer	B 21
1 notarie	B 21
1 registrator, tillika aktuarie	B 21
1 revisor och bokhållare	B 21
1 förste expeditionsvakt	B 7
2 förste kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
3 kanslibiträden	B 4;

dels godkänna följande stat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att tillämpas från och med budgetåret 1925—1926:

<i>Stat:</i>	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	135,100
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	3,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	29,700
	Summa 168,300;

dels ock i riksstaten uppföra det ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med 168,300 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag har ej givit riksdagen anledning till annan erinran än att riksdagen med hänsyn till sitt beslut i fråga om

ordnandet av kvinnliga befattningshavares avlöningsförhållanden funnit anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen kunna nedsättas med 800 kronor eller från 135,100 kronor till 134,300 kronor samt anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sålunda kunna begränsas till 167,500 kronor. Riksdagen har härjämte iakttagit den förändrade benämning å vissa tjänster, som enligt riksdagens beslut borde vidtagas.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels bestämt antalet ordinarie befattningshavare i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på följande sätt:

Befattning.	Lönegrad.
1 överdirektör	A 2
2 byråchefer och ledamöter	B 30
1 byrådirektör och ledamot	B 28
2 förste byråingenjörer	B 26
3 byråingenjörer	B 21
1 notarie	B 21
1 registrator, tillika aktuarie	B 21
1 revisor och bokhållare	B 21
1 förste expeditionsvakt	B 7
2 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
3 kontorsbiträden	B 4;

dels godkänt följande stat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att tillämpas från och med budgetåret 1925—1926:

Stat:	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	134,300
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	3,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	29,700
	Summa 167,500;

dels ock i riksstaten för budgetåret 1925—1926 uppfört det ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med 167,500 kronor.

4:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4) har riksdagen till upprätthållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 44,000 kronor.

5:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6) har riksdagen såsom ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 4,500 kronor.

6:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7) har riksdagen i riksstaten uppfört det ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren utan angivet belopp.

7:o) I förslaget till riksstat har Eders Kungl. Maj:t (punkt 8) upptagit ordinarie reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten med oförändrat belopp, 45,000 kronor.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t till förstärkning av ifrågavarande ordinarie anslag äskat ett extra anslag av 10,000 kronor. Riksdagen, som i likhet med departementschefen anser, att nämnda extra anslag bör kunna begränsas till det sålunda begärda beloppet, 10,000 kronor, får beträffande det ordinarie anslaget nu anmäla, att riksdagen i riksstaten för budgetåret 1925—1926 uppfört det ordinarie reservationsanslaget till *expenser för allmänna arbeten* med oförändrat belopp, 45,000 kronor.

8:o) Under hänvisning till vad riksdagen under nästföregående punkt anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9) till *förstärkning av reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 10,000 kronor.

9:o) Eders Kungl. Maj:t har i förslaget till riksstat uppfört det ordinarie reservationsanslaget till vägundersökningar med oförändrat belopp, 90,000 kronor (punkt 10).

Med hänsyn till vad departementschefen i ärendet anfört, lärer det ordinarie anslaget till vägundersökningar bära uppföras med oförändrat belopp, 90,000 kronor, varjämte ett extra anslag å 70,000 kronor synes bära för ändamålet beviljas.

Riksdagen har i riksstaten för budgetåret 1925—1926 uppfört det ordinarie reservationsanslaget till *vägundersökningar* med oförändrat belopp, 90,000 kronor.

10:o) Under hänvisning till vad riksdagen under nästföregående punkt anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11) till *förstärkning av anslaget till vägundersökningar* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 70,000 kronor.

11:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 12) föreslagit riksdagen att till förbättring och underhåll av städernas för automobiltrafiken viktiga gator och vägar för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel.

Mot förslaget om att uppföra automobilskattemedlen å riksstaten, vilket förslag tillkommit på grund av framställning från riksdagen, har riksdagen icke funnit anledning till erinran. Med bifall jämväl i övrigt till Eders Kungl. Maj:ts under nu förevarande punkt gjorda framställning har riksdagen till *förbättring och underhåll av städernas för automobiltrafiken viktiga gator och vägar* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 3,000,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel.

12:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 13) föreslagit riksdagen att till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och broar å landsbygden m. m. för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 12,000,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel.

I två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 34 och II: 43) har hemställts, att riksdagen, vid anvisande av det i statsverkspropositionen, sjätte huvudtiteln, punkt 13, uppförda anslaget till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och broar å landsbygden m. m., att direkt utgå av automobilskattemedel, måtte för sin del besluta och hos Kungl. Maj:t begära sådan ändring i kungl. förordningen den 20 juni 1924 och kungl. kungörelsen den 21 november samma år angående fördelning av automobilskattemedel, att av den landsbygden tillkommande andel av dessa medel erforderligt belopp ställes till förfogande för utdelning enligt av motionärerna angivna grunder till de väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan.

Innebörden av nämnda motioner är, att av den andel av automobilskattemedlen, som tillkommer landsbygden, erforderligt belopp skulle ställas till förfogande för att beträffande de väghållningsdistrikt inom landet, där samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, användas för tilldelning av ett ytterligare väghållningsbidrag å 15 procent utöver det ordinarie bidrag av 30 procent, som nu utgår enligt gällande väglag. Härtill skulle komma ett ytterligare tilläggsbidrag att utgå efter vissa angivna grunder till likaledes sådana särskilt betungade väghållningsdistrikt, vilkas samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan.

Att automobilskattemedlen böra komma till användning jämväl för att bereda lättnader i själva vägunderhållet och för täckande av de merutgifter, som automobiltrafiken otvivelaktigt medfört för de underhållsskyldige, är av riksdagen redan tidigare fastslaget. I detta avseende får riksdagen erinra bland annat om en vid senaste riksdag vidtagen förändring i gällande författning, varigenom avsågs att åt kraven på bidrag till själva vägunderhållet bereda full likställighet med de föreliggande intressena av att från automobilskattemedlen lämnades understöd till ombyggnads- och förbättringsarbeten.

Otvivelaktigt har vid den första och enda fördelning av automobilskattemedlen, som hittills ägt rum, den största anparten av dessa gått till förbättrande åtgärder. Från sakkunnigt håll har emellertid framhållits, huru som detta förklarades därav, att vägstyrelserna vid sina ansökningar om bidrag satt i förgrunden behovet av att till en början söka grundförbättra vägarna, så att de över huvud taget kunde trafikeras av motorfordon utan oskäligt höjande av underhållskostnaden. Genom en förbättrad avdikning och en förstärkning av vägbanan bleve nämligen det framtida underhållet billigare. På detta sätt komme alltså de till förbättringar anslagna medlen indirekt vägunderhållet till godo i en icke ringa utsträckning. Det vore således av den allra största betydelse, att automobilskattemedlen särskilt under dessa första år till övervägande del komme förbättringsarbetena till godo och därmed indirekt underhållsarbetena.

Gentemot motionärernas yrkande kan vidare framhållas, att genom den allmänna fördelning över landets vägunderhållsdistrikt av viss del av automobilskattemedlen, som i motionerna föreslagits, visserligen ett allmänt ökat bidrag till vägunderhållet skulle erhållas, men knappast säkerhet vinnas för

att just de väghållningsdistrikt, som äro särskilt betungade av exempelvis en stor genomlöpande automobiltrafik, erhöle den däremot svarande lättnad i vägunderhållet, som får anses vara ett huvudsyfte med automobilskattemedlen. Påvisats har också, hurusom en tilldelning till vägdistriktet av grundbidrag på det sätt, motionärerna tänkt sig, skulle medföra, att för vissa län detta grundbidrag bleve större än länets hela andel av automobilskattemedlen. Detta gäller åtminstone med de hitintills utdelade skattebeloppen och skulle antagligen även bliva fallet för vissa län med de hädanefter tillkommande skatteandelarne. Norrbottens läns andel utgjorde exempelvis år 1924 omkring 77,000 kronor, under det att den ytterligare andel av 15 % av vägunderhållskostnaden, som enligt i motionerna angiven norm skulle falla på detta län, borde kunna approximativt angivas till 300,000 kronor.

Å andra sidan torde ett genomförande av det motionsvis framförda förslaget innebära en större säkerhet för att vid fördelningen av automobilskattemedlen själva vägunderhållet komme att erhålla sin vederbörliga andel. Ett beslut i av motionärerna angiven riktning torde också, enligt vad från sakkunnigt håll vitsordats, bidraga till ökad trygghet för vägdistriktens ekonomi samt ökat intresse för övergång till ett mera tidsenligt underhåll genom vägkassorna och härigenom i stort sett till en besparing för landet i sin helhet i avseende å vägutgifter. Härigenom skulle även underlättas fördelningen av medlen samt övervakandet av deras rätta användning. Då underhållsmedlen på detta sätt efter bestämda beräkningsgrunder komme att tilldelas vägkassorna, bleve det nämligen icke längre nödvändigt att som hittills övervaka att tilldelade belopp användes till vissa bestämda vägars underhåll efter på förhand uppgjord plan, utan kunde kontrollen inskränkas till att avse, huru vägstyrelsen i stort sett tekniskt skötte distriktets vägunderhåll.

De ovan antydda betänkligheterna ur synpunkten av en rättvis fördelning å skilda landsdelar och inom skilda vägdistrikt, i olika hög grad betungade av automobiltrafik, torde också kunna förminska genom att i motionerna angiven fördelningsprocent sänktes från 15 till exempelvis högst 10 procent, varvid ytterligare utjämningsbidrag i av motionärerna föreslagen form ej skulle utgå. I samband därmed torde den allmänna, nu till 20 procent bestämda och till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ställda utjämningsandelen kunna sänkas. Ett allmänt medgivande av rätt till visst bidrag till vägunderhållet från automobilskattemedlen innebär nämligen, såsom ovan visats, i och för sig en utjämning av dessa skattemedel till förmån för de hårdast betungade landsdelarna, oberoende av vad från dessa landsdelar influtit i skatt. För att icke till ett dylikt ökat allmänt underhållsbidrag alltför stor del av automobilskattemedlen skulle komma att disponeras, torde vidare en maximi-gräns böra sättas för vad som totalt i förhållande till influtna dylika medel finge härför disponeras, så att exempelvis under inga förhållanden finge på detta sätt till ökat vägunderhållsbidrag utbetalas mer än 30 procent av vad som för ett visst år funnes sammanlagt i automobilskattemedel disponibelt för landsbygden.

Om än alltså riksdagen finner vissa billighetsskäl tala för ifrågavarande motionsvis framförda förslag och jämväl hyser den uppfattningen, att det samma med vissa — på grundval av verkställda nödiga utredningar — vidtagna modifikationerna skulle kunna innebära en godtagbar grund för åstadkommande av en bättre fördelning och utjämning av automobilskattemedlen, anser sig dock riksdagen icke nu böra framkomma med någon hemställan i dylik riktning. Såsom synnerligen angeläget betraktas nämligen på sakkunnigt håll, att innan ändringar i nuvarande författning vidtagas, någon erfarenhet av nu gällande bestämmelsers verkningar vunnits. Annu hava blott ett års medel blivit utdelade; detta har därjämte skett under en tid, då övergången från naturunderhåll till distriktens övertagande av vägunderhållet först börjat på fullt allvar tränga sig fram, utan att dock en dylik övergång i större omfattning ännu hunnit genomföras. Nödvändigt anses också vara att vinna utredning om automobiltrafikens omfattning i de olika länen och å de olika vägarna, denna trafiks åverkan å vägarna och det föreliggande behovet av vägförbättringar och vägunderhåll. Såsom ett önskemål har därjämte uttalats, att för varje vägdistrikt upprättas plan för dylika arbeten, avseende några år framåt, exempelvis fem år, vilka planer därefter borde för varje län av länsstyrelserna granskas och sammanställas. Först sedan utredningar av antydd art verkställts och dylika planer upprättats samt klarhet vunnits rörande storleken av de kostnader, som oundgängligen nödiga förbättringsarbeten för ernående av ett något så när ekonomiskt underhåll bort betinga, torde en mera säker grundval för revision av fördelningsbestämmelserna i nu angivna liksom i andra hänseenden kunna vinnas.

Ett enhetligt och fullt rationellt ordnande av vägdistriktens bokföring är också en fråga, som blir av allt större vikt ju mera medel, som ställas till vägdistriktens disposition. Ett i detta avseende av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med tillhjälp av särskilda sakkunniga utarbetat förslag är för närvarande utremitterat till länsstyrelser och andra myndigheter för granskning.

Vissa förslag hava också framkommit om möjlighet att erhålla bidrag till nya angelägna sårändamål, exempelvis i fråga om bekostande av önskvärda förbättringar i säkerhetsanordningarna vid järnvägsövergångar, där risken för kollisionsolyckor är mera framträdande.

Det synes alltså enligt riksdagens mening icke tillrådligt att för närvarande skrida till något fastställande av ändrade grunder för automobilskattemedlens fördelning. De jämkningar i riktning mot större hänsynstagande till de väghållningsskyldiga, som kunna anses önskvärda, torde kunna genomföras inom ramen av gällande bestämmelser. Sålunda torde den i utfärdade allmänna villkor uppställda fordran att för åtnjutande av bidrag från automobilskattemedlen erfordras, att vägdistrikten själva till en tredjedel bekosta det förbättrings- eller underhållsarbete, för vilket bidrag sökes, kunna i viss mån eftergivnas, så att kravet på distriktets egna bidrag, där särskilt ömmande förhållanden härtill böra föranleda, sänkes till exempelvis en fjärdedel eller femtedel.

Riksdagen, som med hänsyn till ovan anförda omständigheter anser de i ämnet väckta motionerna icke nu böra påkalla någon särskild åtgärd från riksdagens sida, vill dock till sist, i anslutning till den vid senaste riksdag beslutade ändringen i automobilskatteförordningen, framhålla angelägenheten av att vid skeende fördelningar av automobilskattemedel tillbörligen beaktas de väghållningsskyldiges krav att erhålla en rättvis lättnad i en genom automobiltrafikens tillväxt betydligt ökad väghållningsbörd.

Under åberopande härav och med hänvisning i övrigt till vad riksdagen under nästföregående punkt anført om uppförande av automobilskattemedlen å riksstaten, får riksdagen anmäla, att riksdagen till *förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och broar å landsbygden m. m.* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 12,000,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel.

13:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14) har riksdagen till *undersökningar av mindre hamnar och farleder ävensom till upprättande av planer till anläggning eller ombyggnad av broar*, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag, för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

14:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 15) föreslagit riksdagen att till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 850,000 kronor.

I likhet med departementschefen finner riksdagen erforderligt, att en höjning av nu utgående anslag för här ifrågavarande ändamål vidtages, och har riksdagen funnit sig böra bevilja det av Eders Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet. Riksdagen får därför anmäla, att riksdagen till *understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 850,000 kronor.

15:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 16) föreslagit riksdagen att för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

På grund av automobilväsendets utveckling hava kraven på vägarnas tekniska utförande och underhåll på senaste tiden väsentligt stegrats. Mångenstädes erfordras en genomgripande omdaning av vägnätet för att tillgodose en alltjämt tilltagande landsvägstrafiks behov. Tack vare 1922 års riksdags beslut om automobilskattens införande kan dock statens medverkan för nödiga förstärkningsåtgärder lämnas på ett betydligt kraftigare sätt än eljest varit möjligt. För nästkommande budgetår beräknas sålunda landsbygdens andel i dessa medel komma att uppgå till cirka 12,000,000 kronor. Betydande kapitalbelopp hava också på senaste tiden i form av arbetslöshetsmedel nedlagts å allmänna vägarbeten. Sammanlagt utgjorde vid senaste årsskiftet dessa belopp, enligt vad riksdagens vederbörande utskott från arbetslöshetskommissionen inhämtat, i runt tal 60,000,000 kronor,

för vilken summa beräknades hava åstadkommits allmänna vägar till en sammanlagd längd av cirka 2,500 kilometer. Trots vad som sålunda åtgjorts och även med tagen hänsyn till att den av automobilväsendet påkallade omdaningen av landets vägväsen i första hand avser förbättringar å det redan förefintliga vägnätet, föreligga dock alltjämt inom skilda trakter av landet behov av nya vägförbindelser, för vilkas åstadkommande påkallas statens medverkan. Icke minst gäller detta vissa skogstrakter i Norrland och annorstädes, vilkas nuvarande isolering från övrig bygd utgör ett avgörande hinder för deras framåtskridande.

Statens bidrag till vägbyggnader utgå för närvarande från ett flertal olika anslag. Förutom till det under förevarande punkt upptagna allmänna vägbyggnadsanslaget hava på senare tid medel årligen anvisats till anläggning av enklare vägar, ödebygdevägar och utfartsvägar, vilka tre anslagstitlar så småningom tvingat sig fram med hänsyn särskilt till de norrländska förhållandena. Att märka är att den sålunda skedda uppdelningen å olika anslag genomförts så gott som oberoende av den sedan gammalt förefintliga och i väglagen upptagna indelningen av landets allmänna vägnät i landsvägar och bygdevägar.

Jämväl från det under nästföregående punkt upptagna anslaget till brobyggnader samt från automobilskattemedlen utgå bidrag till vägbyggnadsarbeten.

Om än givetvis av förhållandena kan vara påkallat att bidragen till vägbyggnadsväsendet uppdelas på ett flertal anslag alltefter de olika samfärdseländamål, anslagen avse att tjäna, torde den nuvarande uppdelningen dock knappast kunna sägas uppfylla tillbörliga krav på klarhet och överskådlighet. Den bristande avgränsning av de olika anslagens ändamål, som utmärker densamma, jämte dess i vissa stycken mindre tidsenliga karaktär är ägnad att framkalla osäkerhet för den anslagssökande samt jämväl svårigheter, då det gäller att åstadkomma en rationell avvägning av anslagen och en rättvis fördelning av dessa alltefter de skiftande behoven i olika landsdelar.

Enligt vad som framgår av statsverkspropositionen, är emellertid frågan om normerna för de olika vägtyperna för närvarande under utredning inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Under övertvägande är därjämte att åstadkomma en bättre överblick över vägbehovet å olika orter genom upprättande av flerårsplaner för varje län; dessa planer, vilka skulle omfatta vägväsendets lämpliga utveckling i olika hänseenden, äro avsedda att sedermera göras till föremål för central bearbetning för hela landet.

Riksdagen finner ur olika synpunkter önskvärt, att de sålunda ifrågasatta utredningarna rörande vägbyggnadsväsendet med därtill hörande skilda spörsmål snarast kunna komma till stånd. Utan att förbise de ökade krav i fråga om vägbyggnadernas utförande, som automobiltrafiken i stor utsträckning medfört, vill dock riksdagen framhålla, att såsom en allmän synpunkt vid de blivande övervägandena torde böra fasthållas, att åt de statsunderstödda vägföretagen kan givas en efter trafikbehovet anpassad planläggning, så att icke på grund av fastställda bestämmelser eller i övrigt tillämpade tekniska normer framtvings anläggningar, som stå i ett mindre rimligt förhållande

till den å dessa framlöpande trafiken. Detta gäller i synnerhet företag, som äro avsedda att åstadkommas med bidrag från anslagen till enklare vägar, ödebygdsvägar och utfartsvägar.

Vad särskilt angår de med anslaget för enklare vägar utförda anläggningarna, synas dessa i fråga om byggnadssätt i verkligheten kommit att nära sammanfalla med den i väglagen omtalade bygdevägstypen, ett förhållande som synes stå i strid med vad som ursprungligen av statsmakterna avsågs, då nämnda vägtyp år 1913 infördes.

Det är för riksdagen känt, att icke blott i Norrland utan även inom landets sydliga delar stort intresse flerstädes förefinnes för en allmännare användning av en enklare vägtyp, avsedd att sätta glest befolkade skogstrakter i förbindelse med odlad bygd och landets övriga kommunikationsnät. På många håll har man, såsom i en inom riksdagen väckt motion närmare belyses, länge insett det berättigade i dessa skogsbygdens krav på vägar, men funnit mindre lämpligt att för erhållande av statsbidrag till en väg genom en glesbebyggd skogstrakt nödgas bygga en förbindelse lika stabil och lika dyrbar som den, som kräves i den tätbebyggda delen av vägdistriktet med dess livliga samfärdsel.

Dessa synpunkter förtjäna enligt riksdagens mening allt beaktande. Med fasthållande av att nöjaktig avdikning med anläggandet av erforderliga trummor och broar bör åstadkommas, torde vid anläggningar av dessa enklare vägar, som i regel äro avsedda för en ringa samfärdsel, kunna väsentligt eftergivnas övriga tekniska fordringar, exempelvis i avseende å lutningsförhållanden, vägbredd, vägbanans grusning och hårdgöring m. m. Sålunda torde vägbredden i allmänhet kunna begränsas till 2,5—3 meter under förutsättning, att mötesplatser anläggas vid kurvor, stigningar och i övrigt i mån av behov. Avståndet mellan vägdikena torde dock i allmänhet böra tilltagas så stort, att en framtida breddning av vägen vid en växande trafik underlättas.

Vad riksdagen sålunda anfört, torde särskilt äga tillämpning å de förekommande ödebygdsväganläggningarna, vilka för närvarande utföras genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg, men som i allmänhet synas draga mycket höga kostnader, i synnerhet om i betraktande tages dessa anläggningars karaktär av nödtorftiga förbindelseleder genom fjälltrakter och andra synnerligen glest befolkade landsdelar. Enligt vad från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upplysts, beräknas dessa vägar, anlagda med en vägbredd av 2,5 meter, för närvarande kosta i medeltal omkring kronor 6: 50 för meter eller över det dubbla av det belopp av 3 kronor, som angavs såsom sannolikt i den år 1918 i ämnet framlagda propositionen. För riksdagen är ock känt, att för ett genomsnittspris understigande sistnämnda belopp för närvarande kunna i Norrland åstadkommas goda vägförbindelser.

Såsom ett allmänt önskemål framstår ock att kostnaderna för inspektion, kontroll och arbetsledning vid förekommande statsunderstödda vägbyggnadsföretag i möjligaste mån nedbringas och att arbetena organiseras på ett sådant sätt, att detta syfte kan vinnas.

Då nu ett allmänt övervägande av vissa allmänna riktlinjer för den framtida utvecklingen av landets vägväsen synes förestå, har riksdagen ansett sig

böra framlägga dessa synpunkter. Riksdagen vill därvid uttala en förväntan, att den utredning av hithörande spörsmål, som av departementschefen omnämmts, gives en allsidig karaktär, så att jämsides med de från sakkunnigt håll framförda tekniska kraven jämväl allmänna ekonomiska och praktiska behovssynpunkter kunna vinna tillbörligt beaktande.

Vad till sist angår frågan om beräkningen av det anslagsbelopp, som bör under nu förevarande punkt för nästkommande budgetår anvisas, har riksdagen, i anslutning till vad departementschefen i detta avseende anfört, ansett anslaget böra bestämmas till av Eders Kungl. Maj:t föreslaget belopp, 3,000,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag, för *anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

16:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 17) föreslagit riksdagen att för anläggning av enklare vägar för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor.

Med hänsyn till den av departementschefen lämnade utredningen och i anslutning till vad riksdagen under nästföregående punkt anfört, har riksdagen funnit, att anslaget för nästkommande budgetår bör bestämmas till det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, 600,000 kronor. Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för *anläggning av enklare vägar* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor.

17:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18) har riksdagen *dels* för fullbordande av *väganläggning mellan Parkajoki och Muonionalusta* i Norrbottens län för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor, *dels ock* för påbörjande av anläggning av *enklare väg mellan Muodoslombolo och Saivomuotka* i samma län anvisat ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

18:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 20) föreslagit riksdagen att för anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 175,000 kronor.

Uti två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 92 och II: 146) har hemställts, att riksdagen måtte besluta höja det i Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 1, 6:e huvudtiteln, punkt 20, begärda beloppet 175,000 kronor för anläggning av utfartsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland för budgetåret 1925—1926 till 225,000 kronor.

Såsom i motionerna närmare påvisats, skulle genom mindre bidrag från ifrågavarande till utfartsvägar avsedda anslag kunna möjliggöras tillkomsten av vissa vägföretag, som i avseende å den allmänna nyttan av företaget äro av eller närma sig allmän vägs natur. Detta gäller exempelvis kortare vägsträckor, avsedda att med allmänna vägnätet förbinda byar, mellan vilka allmän bygdeväg med statsanslag redan utförts, men som icke kunnat erhålla statsbidrag för att uppnå vägförbindelse med angränsande stora landsväg. Med hänsyn till den utveckling av norrländska vägväsendet, som alltså med

en jämförelsevis liten utgift från statens sida på detta sätt skulle kunna åstadkommas, har riksdagen ansett sig böra bifalla det motionsvis gjorda yrkandet, att ifrågavarande anslag höjes från det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppet av 175,000 kronor till 225,000 kronor. Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, för *anläggning av utfartsvägar* i Norrland, Dalarna och Värmland för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 225,000 kronor.

19:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21) har riksdagen för beredande av *tilläggsbidrag till vissa företag*, för vilka medel anvisats från anslagen till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar, till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder ävensom till anläggning av enklare vägar, utöver förut för ändamålet anvisade medel, beviljat ett belopp av 1,000,000 kronor samt därav för budgetåret 1925—1926 såsom extra reservationsanslag anvisat ett belopp av 100,000 kronor.

20:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22) har riksdagen för *anläggning av väg mellan Tärna kyrkoby och Slussfors* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 250,000 kronor.

21:o) Uti två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 149 och II: 202) har hemställts, att riksdagen måtte för påbörjande av utfartsvägar till inlandsbanan från de väster om järnvägen belägna bygderna på extra stat för budgetåret 1925—1926 anvisa ett anslag av 100,000 kronor.

Den i motionerna framlagda planen för vägförbindelser mellan inlandsbanan och de väster om denna belägna orterna, vilken plan är grundad på en av länsstyrelsen i Västerbottens län i ämnet gjord framställning, upptager följande vägförbindelser, för vilka kostnaderna skulle uppgå till nedan nämnda belopp:

vägen inlandsbanan—Dikanäs (utmed Vojmsjön)	kronor	258,500:—
vägen Långvattnet—Forsmark	»	306,300:—
vägen Luspen—Slussfors enligt länsstyrelsens överslagskalkyl.....	»	304,000:—
vägen Sorsele kyrkoplats till Gillisnuole enligt länsstyrelsens beräkning	»	300,000:—
eller tillhopa kronor		1,168,800:—

Såsom i motionerna närmare påvisats, har i utredningarna angående järnvägsbyggnader i lappmarken upprepade gånger framhållits vikten av att omkringliggande bygd genom väganläggningar sattes i förbindelse med järnvägen. Det har sålunda redan från början förutsatts, att ett vägnät skulle komma att anknyta sig till inlandsbanan. Så anförde 1919 års riksdag i skrivelse nr 203 angående ifrågasatt vägförbindelse till Tärna kyrkoby, »att en uppoffring från statens sida i syfte att knyta här ifrågavarande isolerade fjällbefolkning närmare samman med det egna landet, så att den icke längre bleve för sin existens beroende av vårt grannland, vore en fosterländsk

gärning, vars betydelse icke kunde överskattas». I anslutning härtill beslöts vid 1920 års riksdag åstadkommandet på statens bekostnad av en vägförbindelse mellan Tärna kyrkoby och Slussfors, vilken vägförbindelse, på sätt under näst föregående punkt omförmäles, inom den närmaste framtiden torde bliva färdigställd.

Vad riksdagen anförde beträffande Tärna socken, äger, såsom av motionärerna framhållits, emellertid sin tillämpning även i fråga om övriga ifrågasvarande socknars fjällbygd, som nu saknar utfartsvägar. Behovet av dylika ytterligare vägförbindelser förutsattes också såsom sannolikt, då vid 1920 års riksdag beslut fattades rörande ovannämnda vägförbindelse Tärna—Slussfors.

Om än alltså motionärernas yrkande måste anses vara till syftet behjärtansvärt, torde dock knappast definitiv ståndpunkt till frågan nu från riksdagens sida böra fattas. För ett dylikt ställningstagande förutsattes enligt riksdagens mening, att en närmare plan utarbetas rörande sättet och ordningen för de ifrågasatta väganläggningarnas åstadkommande med särskilt hänsynstagande till möjligheterna att för ändamålet erhålla bidrag från väghållningsdistrikt eller landsting. Vid denna plans utarbetande torde också böra beaktas vikten av att de blivande väganläggningarna erhålla ett enkelt utförande, som svarar mot deras allmänna karaktär av förbindelseleder genom glest befolkade trakter, samt att i övrigt sådana organisatoriska anordningar träffas, att byggnadskostnaderna i möjligaste mån kunna begränsas.

Riksdagen, som förutsätter, att ifrågasvarande utredningar skola hinna slutföras i så god tid, att förslag i ämnet kan föreläggas nästkommande års riksdag, får anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte dels låta föranstalta om utredning rörande behovet av utfartsvägar till inlandsbanan från de väster om banan belägna bygderna, dels ock för riksdagen framlägga det förslag i ämnet, vartill nämnda utredning kan giva anledning.

22:o) Under punkt 23 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att av det såsom bidrag till bestridande av kostnader för förbättring av Visby hamn beviljade anslaget å 750,000 kronor för budgetåret 1925—1926 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 125,000 kronor.

Med beaktande att av det utav 1919 års riksdag beviljade anslaget å 750,000 kronor till bestridande av kostnader för förbättring av Visby hamn, 125,000 kronor ännu icke blivit av riksdagen anvisade, har riksdagen, då ifrågasvarande arbeten väntas i sin helhet bli slutförda under innevarande år, ansett sig böra nu anvisa berörda återstod av statsbidraget.

I enlighet härmed får riksdagen anmäla, att riksdagen av det såsom bidrag till *bestridande av kostnader för förbättring av Visby hamn* beviljade anslaget av 750,000 kronor för budgetåret 1925—1926 såsom extra reservationsanslag anvisat ett belopp av 125,000 kronor.

23:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 24) föreslagit riksdagen medgiva, att för bedrivande av arbeten å till fiskehamnsgruppen I hörande hamnbyggnader må av de till företaget inom fiskehamnsgruppen II anvisade anslag användas ett belopp av 250,000 kronor.

I en inom riksdagen väckt motion (II: 69) har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående behovet av och kostnaderna för iordningställande av fiskehamnen i Vitemölla, samt att Eders Kungl. Maj:t måtte till riksdagen inkomma med de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Riksdagen har funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Vad angår förenämnda motion om iståndsättande av fiskehamnen i Vitemölla, har riksdagen funnit de i motionen påpekade förhållandena förtjäna en undersökning. Då riksdagen sålunda anser den i motionen begärda utredningen böra komma till stånd, vill riksdagen dock betona, att därmed ingen ståndpunkt intagits i fråga om den ordning, vari eventuella anslag till byggnadsarbeten å ifrågavarande hamn böra förekomma i tävlan med andra anslagskrav av liknande art.

Riksdagen får alltså *dels* anmäla, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag, medgivit, att för bedrivande av arbeten å till fiskehamnsgruppen I hörande hamnbyggnader må av de till företag inom fiskehamnsgruppen II anvisade anslag användas ett belopp av 250,000 kronor, *dels ock* anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning angående behovet av och kostnaderna för iordningställande av fiskehamnen i Vitemölla samt till riksdagen inkomma med det förslag, vartill nämnda utredning kan föranleda.

24:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25) har riksdagen till *understödjande av andra mindre fiskehamnsbyggnader än de av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand föreslagna* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

25:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26) har riksdagen *dels till undersökningar och upprättande av arbetsplaner för sådana fiskehamnar, som äro avsedda att erhålla statsbidrag från anslaget till understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader,* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor;

dels ock beslutat, att beträffande undersökning, vartill förrättningsman förordnats efter den 30 juni 1925, skola för åtnjutande av statsbidrag från ifrågavarande anslag gälla de i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 2 januari 1925 angivna grunder.

26:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27) har riksdagen till *bestridande av kostnader för större reparations- och muddringsarbeten å genom statens försorg tillkomna fiskehamnsanläggningar* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

27:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 28) föreslagit riksdagen, att för slutförande av arbetena med upprensning av vissa farleder i Mälaren ävensom för anordnande av fyrbelysning i samma farleder för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 220,000 kronor.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får anmäla, att riksdagen för *slutförande av arbetena med upprensning*

av vissa farleder i Mälaren ävensom för anordnande av fyrbelysning i samma farleder för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 220,000 kronor.

Vägunderhållet och skjutsväsendet.

28:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 29) har riksdagen höjt det ordinarie förslagsanslaget till *bidrag till vägunderhållet* på landet från dess nuvarande belopp, 4,700,000 kronor, med 800,000 kronor till 5,500,000 kronor.

29:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30) har riksdagen för *bestridande av statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra förslagsanslag av 2,000 kronor.

30:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 31) föreslagit riksdagen att till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot den av departementschefen ifrågasatta ändringen i avseende å sättet för beräkningen av understöd till väghållningsdistrikt, där hela vägunderhållet övertagits av vägkassan, har, med bifall jämväl i övrigt till förevarande förslag, till *understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor.

31:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 32) föreslagit riksdagen att till understöd åt svenska vägföreningen för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 25,500 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till *understöd åt svenska vägföreningen* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 25,500 kronor.

32:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 33) har riksdagen minskat det ordinarie förslagsanslaget till *bidrag till skjutsentreprenader* från dess nuvarande belopp, 500,000 kronor, med 110,000 kronor till 390,000 kronor.

33:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 34) föreslagit riksdagen att till bestridande av utgifter för registrering av automobiler för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra förslagsanslag av 8,000 kronor att i första hand utgå av inflytande registreringsavgifter för automobiler.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot den föreslagna omläggningen av ifrågavarande registrering av automobiler, får anmäla, att riksdagen till *bestridande av utgifter för registrering av automobiler* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra förslagsanslag av 8,000 kronor, att i första hand utgå av inflytande registreringsavgifter för automobiler.

Byggnadsväsendet.

34:o) Beträffande ordinarie förslagsanslaget till byggnadsstyrelsen kommer riksdagen att framdeles anmäla sitt beslut.

35:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 37) föreslagit riksdagen att för beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 25,500 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag har riksdagen för *beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 25,500 kronor.

36:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 38) föreslagit riksdagen att för anskaffande av möbler för byggnadsstyrelsens nya ämbetslokaler m. m. för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Såsom framgår av den lämnade utredningen, har det av byggnadsstyrelsen begärda beloppet av departementschefen ansetts böra begränsas till 50,000 kronor. Då det torde vara ofrånkomligt, att medel för ovan angivna ändamål ställas till förfogande, har riksdagen ansett sig böra bifalla förslaget.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för *anskaffande av möbler för byggnadsstyrelsens nya ämbetslokaler m. m.* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

37:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39) har riksdagen till *bestridande av kostnader för utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

38:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 40) föreslagit riksdagen att till avlöning av länsarkitekter för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 31,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen förehaft till behandling en inom riksdagen väckt motion (II: 209), däri hemstälts, att riksdagen måtte besluta att till avlöning av länsarkitekter för budgetåret 1925—1926 anvisa, utöver det av Eders Kungl. Maj:t i 1925 års statsverksproposition äskade extra anslaget av 31,000 kronor, ytterligare 4,000 kronor till avlöning av biträde åt länsarkitekten i Stockholms län, eller tillsammans 35,000 kronor.

Beträffande den i ämnet väckta motionen om ökat anslag till länsarkitekten i Stockholms län, företrädesvis betingat av den anhopning av göromål, som uppkommit på grund av den pågående livliga bebyggelsen inom länet, vill riksdagen inledningsvis framhålla, hursom ur åtskilliga synpunkter framstår som ett viktigt önskemål, att de i olika delar av landet alltjämt uppväxande samhällena redan från begynnelsen erhålla en ändamålsenlig planläggning. Behovet av statens medverkan i detta avseende har också uppmärksamrats av statsmakterna; i sådant syfte vidtogos vid 1924 års riksdag vissa ändringar i gällande fastighetslagstiftning, innebärande ökad befogenhet — och skyldighet — för myndigheterna att reglerande ingripa vid begynnande samhällsbildningar. Det torde dock under alla förhållanden framstå som klart, att dessa ingripanden endast kunna äga rum i begränsad omfattning. I första hand lär alltjämt få överlämnas åt den enskildes ansvar att sörja för dessa nya samhällens lämpliga daning. Riksdagen håller ock före, att även på andra vägar än i motionen angivits statens intresse av att dylika orter med livlig bebyggelse icke oordnat uppstå och utveckla

sig, skola kunna tillvaratagas och befrämjas. Sålunda är att märka, hurusom själva styckningen av den mark, varå ett blivande samhälle skall växa fram, ofta utföres av lantmätare, vilken därvid i sin mån kan öva inflytande i riktning mot en sund fastighetsbildning. Av påtaglig vikt är ock att vid handläggningen av hithörande ärenden vederbörlig samverkan äger rum mellan lantmätaren och den inom länet anställde länsarkitekten.

Vidkommande det nu motionsvis gjorda förslaget om ett nytt biträde åt länsarkitekten i Stockholms län må erinras, att länsstyrelsen i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t den 12 februari 1925 gjort en liknande framställning, i det att länsstyrelsen begärt, att utöver det anslag av 8,000 kronor, vilket från och med år 1923 utgått till länsarkitekten i Stockholms län — och varav 6,000 kronor avsetts till avlöning åt honom och 2,000 kronor disponerats för kvinnlig kontorshjälp — ett ytterligare belopp av 4,000 kronor redan under innevarande år måtte ställas till förfogande för ett arkitektbiträde. I denna skrivelse åberopas, hurusom länsarkitekten vid upprepade tillfällen anmält, att han icke såge sig i stånd att som sig borde handlägga den mängd av ärenden, som från länsstyrelsen till honom hänskötes; länsstyrelsen hade dock i det längsta velat undvika att framkomma med något ytterligare anslagskrav.

Att anspråken på tillgång till fackutbildad hjälp åt länsstyrelsen i Stockholms län på detta sätt vuxit, har, såsom av motionen och länsstyrelsens skrivelse inhämtas, sin förklaring i den alltjämt fortgående starka bebyggelsen i Stockholmstrakten, vilken bebyggelse på sista tiden genom automobilväsendets utveckling kraftigt stegrats och tagit sig uttryck i uppkomsten av ett stort antal nya egnahemsområden utefter de till staden inlöpande landsvägarna. Inom Danderyds socken räknas för närvarande sex dylika nya samhällsbildningar, inom Sollentuna nio, inom Spånga socken fyra o. s. v. Av en i länsstyrelsens framställning förefintlig statistisk redogörelse inhämtas, att ensamt avsöndringsärendena stegrats från 499 år 1921 till 1,855 år 1924 och totala antalet tjänsteärenden under samma tidsperioder från 870 till 2,297. Denna alltjämt växande arbetsböroda har av länsstyrelsen betecknats som oöverkomlig trots ett intensivt arbete från vederbörande tjänsteinnehavares sida.

Av den sålunda och i övrigt lämnade utredningen har riksdagen funnit framgå, att den arbetskraft, som för närvarande står till förfogande för bestridande av länsarkitektgöromålen i Stockholms län, är otillräcklig och att de framförda kraven på ökat anslag till detta ändamål icke utan olägenhet torde låta sig undanskjutas. Enligt vad från byggnadsstyrelsen upplysts, kan näppeligen någon annan länsarkitekt än den i Stockholms län tänkas bliva i behov av dylikt biträde, i det att den begärda arbetsförstärkningen i detta fall vore betingad av de för Stockholms län säregna förhållanden. Trots den tvekan, som för närvarande i allmänhet måste råda beträffande varje åtgärd i riktning mot en utvidgning av länsarkitektinstitutionen, har riksdagen med hänsyn till ovan angivna omständigheter ansett sig böra i enlighet med motionärens yrkande nu anvisa ett anslag av 4,000 kronor för tillfälligt anställande av ett fackutbildat biträde åt länsarkitekten i nämnda län.

Riksdagen, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts under denna punkt gjorda framställning, får anmäla, att riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med bifall till den i ämnet väckta motionen, till *avlöning av länsarkitekter* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 35,000 kronor.

39:o) Under uppmärksammande att Eders Kungl. Maj:ts under punkt 41 framställda förslag är betingat bland annat av de ökade utgifterna för gaturenhållningen vid statens fastigheter i Stockholm har riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag höjt det ordinarie förslagsanslaget till *lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm*, nu 65,000 kronor, med 35,000 kronor till 100,000 kronor.

40:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 42) föreslagit riksdagen att öka det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer från dess nuvarande belopp, 420,000 kronor, med 30,000 kronor till 450,000 kronor.

Den i huvudsak av budgettekniska skäl föreslagna omläggningen av sättet för redovisningen av hyresinkomsten från statens fastigheter samt beredandet av medel för anskaffning av inventarier åt länsstyrelserna har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Med tillkännagivande att riksdagen jämväl i övrigt ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag om anvisande till byggnader och reparationer av dels ett ordinarie anslag av 450,000 kronor, dels och ett förstärkningsanslag av 350,000 kronor, får riksdagen under nu förevarande punkt anmäla, att riksdagen ökat det ordinarie reservationsanslaget till *byggnader och reparationer* från dess nuvarande belopp, 420,000 kronor, med 30,000 kronor till 450,000 kronor.

41:o) Under återopande av vad riksdagen under nästföregående punkt anfört får riksdagen anmäla, att riksdagen i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43) till *förstärkning av anslaget till byggnader och reparationer* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 350,000 kronor.

42:o) Med förmälan att riksdagen icke har något att erinra mot att av det belopp, som anvisas för budgetåret 1925—1926 för fortsättande av arbetena med Stockholms slotts restaurering, 5,000 kronor användas för kulturhistoriska undersökningar i samband med restaureringsarbetets utförande, får riksdagen anmäla, att riksdagen för *arbetena med yttre restaurering av Stockholms slott* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 175,000 kronor.

43:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 45) har riksdagen av det belopp, 8,722,360 kronor, som beviljats för *uppförande å tomt nr 3 i kvarteret Murmästaren och i kvarteret Kandidaten av byggnader för inrymmande av i huvudstaden förlagda ämbetsverk och statsinstitutioner m. m.*, för budgetåret 1925—1926 såsom extra reservationsanslag anvisat

för fullbordande av ämbetsbyggnaden å nämnda tomt i kvarteret Murmästaren ett belopp av 510,000 kronor,

samt för fullbordande av ämbetsbyggnaden i kvarteret Kandidaten ett belopp av 300,000 kronor.

44:o) Under uppmärksammande att Eders Kungl. Maj:ts under punkt 46 framlagda förslag avser anslag för slutförande av nedan nämnda förstärkningsarbeten, har riksdagen till *förstärkning av grunden under den södra av riksbankens förra byggnader vid Järntorget i Stockholm* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor.

45:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 47) föreslagit riksdagen att för anordnande av lokaler för statens reproduktionsanstalt, lantmäteriundervisningen och konsthögskolans avdelning för dekorativ konst för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 80,000 kronor.

Efter det vid avlagda besök inom vederbörande institutioner riksdagens vederbörande utskott tagit närmare kännedom om de nuvarande lokalförhållandena och härutinnan ifrågasatta ändringar har riksdagen ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen anser sig likvisst böra erinra, hurusom närmaste anledningen till ifrågavarande flyttningsåtgärder varit en från Stockholms stads sida verkställd uppsägning av de för lantmäteriundervisningen och statens reproduktionsanstalt förhyrda lokalerna inom Östermalms gamla läroverk, vilken byggnad är avsedd att rivras. Då nämnda lokaler emellertid alltjämt synas för sitt ändamål fullt tillfredsställande, vill riksdagen framhålla önskvärdheten av att ett uppskov med de ifrågasatta utflyttnings- och rivningsåtgärderna om möjligt utverkas. Härigenom skulle bland annat vinnas, att den med omfattande ändringsarbeten förenade flyttningen av reproduktionsanstalten till skogshögskolans gamla byggnad i Nobelparken åtminstone tillsvidare skulle kunna undvikas.

Under alla förhållanden torde dock medel för de nya lokalanordningarna böra i av departementschefen angiven omfattning ställas till förfogande. Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen alltså för *anordnande av lokaler för statens reproduktionsanstalt, lantmäteriundervisningen och konsthögskolans avdelning för dekorativ konst* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 80,000 kronor.

46:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48) har riksdagen till *förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 7,000 kronor.

47:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 49) föreslagit riksdagen att för anskaffande av möbler för länsstyrelsens i Kalmar län ämbetslokaler m. m. för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 23,400 kronor.

På grund av den företagna utvidgningen av länsstyrelsens i Kalmar ämbetslokaler lär det behöva komplettering av därvarande möbelinredning föreligga. Riksdagen, som förutsätter, att vid anslaget användning tillbörlig sparsamhet iakttages, får anmäla, att riksdagen för *anskaffande av möbler för länsstyrelsens i Kalmar län ämbetslokaler m. m.* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 23,400 kronor.

48:o) I en till riksdagen den 27 februari 1925 avlåten proposition (nr 69) har Eders Kungl. Maj:t under återropande av vid propositionen fogat utdrag

av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för utvidgning av länsstyrelsens i Västerbottens län ämbetslokaler för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

Av utredningen i ärendet framgår, att länsstyrelsens i Västerbottens län nuvarande lokaler äro ur utrymmessynpunkt synnerligen otillfredsställande och att ett stort behov föreligger av någon utvidgning av desamma. Riksdagen har därför ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, och får alltså anmäla, att riksdagen för *utvidgning av länsstyrelsens i Västerbottens län ämbetslokaler* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

Diverse.

49:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 50) har riksdagen för *beredande av ersättning åt statens järnvägar för av Eders Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befordringsavgifterna för vissa resor* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra förslagsanslag av 30,000 kronor.

50:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 51) har riksdagen till *understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 1,000 kronor.

51:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 52) har riksdagen såsom *bidrag till utgivande genom svenska brandskyddsföreningen av tidskriften »Brandskydd»* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 400 kronor.

52:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 53) har riksdagen för *understödjande av svenska aeroklubbens verksamhet* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 5,000 kronor.

53:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 55) föreslagit riksdagen att till täckande av vissa av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förskottsvis bestridda utgifter för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra anslag av 62,800 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till täckande av omförmälda, av *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förskottsvis bestridda utgifter* för budgetåret 1925—1926 anvisat ett extra anslag av 62,800 kronor.

54:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 61) föreslagit riksdagen att för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1925—1926 under sjätte huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 180,000 kronor.

Riksdagen, som numera fattat beslut i fråga om de allmänna grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl., har icke haft något att erinra mot det under förevarande huvudtitel för ändamålet äskade anslaget.

Riksdagen har för bestridande av kostnaderna för *dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1925—1926 under sjätte huvudtiteln anvisat ett extra förslagsanslag av 180,000 kronor.

55:o) Beträffande ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader kommer riksdagen att framdeles anmäla sitt beslut.

Övriga ordinarie anslag.

56:o) Beträffande övriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande budgetår äro uppförda under sjätte huvudtiteln, har någon ändring icke ifrågasatts.

Riksdagen har i riksstaten för budgetåret 1925—1926 uppfört samtliga de ordinarie anslag under sjätte huvudtiteln, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, med oförändrade belopp.

Stockholm den 12 maj 1925.

Med undersåtlig vördnad.